

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2019 r.

Sąd Rejonowy w Białymstoku VIII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: sędzia Artur Andrysewicz

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2019 r. w Białymstoku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

przeciwko G./S (Dania)

o zapłatę

postanawia:

I. na podstawie art. 267 akapit drugi TFUE zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującymi pytaniami:

1) **czy art. 13 ust. 2 w zw. z art. 10** rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych **należy interpretować w ten sposób, że w sporze między przedsiębiorcą, który nabył od poszkodowanego wierzytelność przeciwko zakładowi ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, a tym zakładem ubezpieczeń, nie jest wyłączone ustalenie jurysdykcji sądu na podstawie art. 7 pkt 2 lub art. 7 pkt 5 rozporządzenia?**

2) **czy – w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie 1) - art. 7 pkt 5** rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych **należy interpretować w ten sposób, że działająca w państwie członkowskim spółka prawa handlowego, likwidująca szkody majątkowe w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, działająca w ramach umowy z zakładem ubezpieczeń mającym siedzibę w innym państwie członkowskim, jest jego filią, agencją lub innym oddziałem?**

3) **czy – w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie 1) - art. 7 pkt 2** rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych **należy interpretować w ten sposób, że stanowi samodzielną podstawę jurysdykcji sądu państwa członkowskiego, w którym doszło do zdarzenia powodującego szkodę i przed którym wierzyciel będący nabywcą wierzytelności od poszkodowanego w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wytacza powództwo przeciwko zakładowi ubezpieczeń mającemu siedzibę w innym państwie członkowskim?**

II. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ kodeksu postępowania cywilnego zawiesić postępowanie do zakończenia postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

UZASADNIENIE

Stan faktyczny

1. W dniu 28.02.2018 r. doszło do kolizji drogowej, w której brał udział pojazd uszkodzonej A.M. i pojazd sprawcy, który w tym czasie miał zawartą z G./S umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego.
2. W okresie naprawy pojazdu uszkodzona zawarła 01.03.2018 r. z zakładem naprawczym (działającym jako spółka jawna) odpłatną umowę najmu pojazdu zastępczego. Tego samego dnia rozliczając usługę najmu uszkodzona przelała na zakład naprawczy przysługującą wierzytelność wobec pozwanego z tytułu zwrotu kosztów najmu. Po zakończonym najmie warsztat 07.06.2018 r. wystawił fakturę VAT za usługę.
3. W dniu 25.06.2018 r. powód w drodze powierniczej umowy o przelew wierzytelności nabył od zakładu naprawczego prawo do dochodzenia od pozwanego wymagalnej wierzytelności z tytułu zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego.
4. Powód zwrócił się do pozwanego pismem z 25.06.2018 r. o zapłatę kwoty najmu wynikającej z faktury. Wezwanie do zapłaty wysłano na adres (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż., która na terenie Polski reprezentuje interesy pozwanego jako zagranicznego zakładu ubezpieczeń.
5. Likwidacją szkody zajęła się C. P., działająca na zlecenie pozwanego. W decyzji z 16.08.2018 r. przyznała ona część z żądanej kwoty zwrotu kosztów najmu. Jak napisano w decyzji „działając w imieniu i na rzecz G./S” zweryfikowano częściowo fakturę za najem. W końcowej części decyzji pouczone o możliwości złożenia reklamacji do C. P. jako podmiotu upoważnionego przez zakład ubezpieczeń.
6. W decyzji dotyczącej szkody znalazło się także pouczenie o możliwości wytoczenia powództwa przeciwko G./S „albo według przepisów o właściwości ogólnej albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby ubezpieczającego, ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia”.
7. Powód złożył pozew w dniu 20.08.2018 r. do sądu polskiego. W uzasadnieniu właściwości sądu powołał się na informację podaną przez pozwanego do publicznej wiadomości, że jego głównym przedstawicielem w Polsce jest (...) sp. z o.o. w Ż.. Powód wniósł o dokonywanie doręczeń dla pozwanego na adres (...) sp. z o.o.
8. W dniu 11.12.2018 r. wydany został nakaz zapłaty, który wraz z pozwem został doręczony na adres (...) sp. z o.o.
9. Pozwany w pierwszym piśmie procesowym (sprzeciwie do nakazu zapłaty) wniósł o odrzucenie pozwu z powodu braku jurysdykcji sądu polskiego. Jako właściwy przepis dotyczący jurysdykcji powołał art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (dalej określane jako „rozporządzenie”). Podniósł, że powód nie posiada statusu ubezpieczającego, ubezpieczonego lub uposażonego, a jest wyłącznie profesjonalnym podmiotem skupującym wierzytelności w umów ubezpieczenia i nie korzysta z możliwości wytaczania powództw przed sąd w innym państwie członkowskim niż siedziba ubezpieczyciela.
10. W uzasadnieniu swojego wniosku o odrzucenie pozwu pozwany powołał się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 31.01.2018 r. w sprawie C-106/17. Wskazywał na funkcję ochronną art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 1215/2012 i za Trybunałem powtórzył, że osoba prowadząca działalność zawodową w dziedzinie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od ubezpieczycieli w charakterze cesjonariusza umownego owych roszczeń nie może korzystać ze szczególnej ochrony, jaką stanowi forum actoris.
11. W dalszej części sprzeciwu pozwany odniósł się także merytorycznie do treści żądania pozwu.
12. Pełnomocnik-radca prawny reprezentująca pozwanego umocowanie do działania w imieniu pozwanego wywodziła z treści pełnomocnictwa udzielonego jej przez C. P., działającą w imieniu pozwanego. Złożyła także pełnomocnictwo z 31.05.2016 r. udzielone przez upoważnionych członków zarządu G./S dla C. P. sp. o.o. Obejmuje ono „pełne

rozpatrywanie roszczeń”, a także „reprezentowanie G. we wszystkich postępowaniach (...) przed sądami i innymi urzędami publicznymi”.

13. Powód odnosząc się do wniosku o odrzucenie pozwu z powodu braku jurysdykcji wskazał, że pozwany jest wpisany na listę notyfikowanych w Polsce zakładów ubezpieczeniowych państw członkowskich UE/EFTA, nadzorowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF). Pozwany sprzedaje polisy na terenie Polski i niedopuszczalne jest, by warsztat naprawczy rozliczając naprawę bezgotówkowo i przejmując wierzytelność od poszkodowanego nie mógł dochodzić zwrotu kosztu naprawy przed sądem miejsca zdarzenia szkodowego i miejscem dokonania naprawy. Powód wskazuje, że taka sytuacja powoduje odmowę wykonania napraw przez warsztaty, gdzie ubezpieczycielem sprawcy szkody jest G./S lub konieczność zapłaty za naprawę przez klienta i samodzielne dochodzenia odszkodowania od pozwanego.

Uzasadnienie prawne

Uzasadnienie odesłania

14. Na wstępie zauważyć trzeba, że zgodnie z art. 3 ust. 2 Umowy między Unią Europejską a Danią, pismem z dnia 20 grudnia 2012 r., Dania powiadomiła Komisję o swojej decyzji o wdrożeniu treści rozporządzenia (UE) nr 1215/2012. Oznacza to, że rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych ma zastosowanie w niniejszej sprawie, gdzie pozwanym jest duńska spółka ubezpieczeniowa.

15. Zgodnie z przepisami postępowania cywilnego jednym z podstawowych obowiązków sądu w toku całego postępowania jest sprawdzenie własnej jurysdykcji (art. 1099 § 1 zd. 1 kpc). Rozpoznanie sprawy przez sąd niemający jurysdykcji prowadzi do nieważności postępowania (art. 1099 § 2 kpc). Proces toczy się między stronami mającymi siedzibę w różnych państwach członkowskich UE. Powyższe oznacza konieczność ustalenia przez sąd istnienia własnej jurysdykcji na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. Sąd stosuje więc bezpośrednio przepisy prawne Unii Europejskiej. Jest to także uzasadnione w sytuacji podniesienia przez pozwanego zarzutu braku jurysdykcji sądu, przed którym wytoczono powództwo.

16. Zagadnienie prawne będące przedmiotem odesłania powoduje rozbieżności w orzecznictwie sądów krajowych, które w analogicznych stanach faktycznych wydają sprzeczne rozstrzygnięcia¹. Utrzymywanie się takiego stanu może prowadzić do faktycznego ograniczenia prawa do sądu dla podmiotów zmuszonych do występowania z pozwem przed sąd innego państwa członkowskiego. W przypadku krótkich trzyletnich terminów przedawnienia może to oznaczać bezzskuteczność dochodzenia odszkodowania.

Właściwe przepisy prawne

17. Pozwany powołuje się na wyrok TSUE z 31.01.2018 r. w sprawie C-106/17, gdzie wskazano, że art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 1215/2012 w związku z art. 11 ust. 1 lit. b) owego rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, że nie może na niego powołać się osoba fizyczna, której działalność zawodowa polega m.in. na dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych od ubezpieczycieli, przywołująca umowne nabycie wierzytelności od ofiary wypadku drogowego w celu wytoczenia przed sąd państwa członkowskiego miejsca zamieszkania poszkodowanego powództwa z tytułu odpowiedzialności cywilnej przeciwko ubezpieczycielowi sprawcy wypadku drogowego, który to ubezpieczyciel ma siedzibę na terytorium innego państwa członkowskiego niż państwo członkowskie miejsca zamieszkania poszkodowanego. Nie negując zasadności powyższej argumentacji TSUE podnieść należy, że odmienny stan faktyczny niniejszej sprawy nie przystaje do tezy ww. orzeczenia. Pozwany pomija fakt, że prowadzi działalność ubezpieczeniową na terenie Polski, gdzie także miało miejsce zdarzenie i była likwidowana szkoda. Stan faktyczny sprawy C-106/17 dotyczył niemieckiego zakładu ubezpieczeń odpowiadającego za sprawcę zdarzenia będącego obywatelem Niemiec, gdzie doszło do zdarzenia drogowego.

18. Redakcja art. 13 ust. 2 rozporządzenia wskazuje, że przepisy art. 10, 11 i 12 stosuje się wyłącznie do podmiotów tam wskazanych, które są uprzywilejowane co do możliwości wytoczenia powództwa według różnych łączników. Znajduje to potwierdzenie w motywie 18 preambuły do rozporządzenia. Konstrukcja przepisów sekcji 3 oznacza, że odnoszą się wyłącznie do tej kategorii podmiotów. Jednocześnie art. 10 zdaje się umożliwiać skorzystanie tym osobom także z jurysdykcji wskazanej w art. 7 pkt 5. Przepisy sekcji 3 rozporządzenia nie stanowią o jurysdykcji wyłącznej. Są jedynie regulacją szczególną wobec ogólnych zasad jurysdykcji określonych w rozporządzeniu, z korzyścią dla słabszej strony sporu.

19. W związku z powyższą regulacją rodzi się pytanie, czy w sprawach dotyczących roszczeń z ubezpieczenia przepisy sekcji 3 wykluczają zastosowanie przepisów sekcji 2. Przemawia za tym stanowcza treść art. 10. Wątpliwości pogłębia zapis art. 12 zd. 1, który stanowi, że „w odniesieniu do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej lub ubezpieczenia nieruchomości ubezpieczyciel może być ponadto pozwany przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę”. W odniesieniu do ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wydaje się on zbędny wobec treści art. 7 pkt 2, chyba że uznamy, że przepisy sekcji 3 normując całościowo sprawy ubezpieczeniowe wyłączają zastosowanie art. 7. To zaś oznacza, w przypadku osób nie korzystających z ułatwień wskazanych w sekcji 3, konieczność pozwania zgodnie z art. 4 ust. 1 przed sądem miejsca zamieszkania (siedziby) pozwanego. Tym samym wyłączone zostałyby podstawy jurysdykcji z art. 7 pkt 2 i art. 7 pkt 5.

20. Wskazana wyżej regulacja jurysdykcji sekcji 3 ma charakter kompletny w odniesieniu do spraw ubezpieczeniowych, ale tylko do kategorii podmiotów uprzywilejowanych. Powstaje więc pytanie o określenie jurysdykcji, gdy sprawa nadal pozostaje ubezpieczeniową (roszczenie materialne wywodzone jest z przepisów ubezpieczeniowych), lecz powodem nie jest podmiot określany jako słabsza strona stosunku prawnego.

21. Mając do czynienia po stronie powoda z przedsiębiorcą, który nabył od poszkodowanego wierzytelność wobec ubezpieczyciela w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy, w ocenie sądu, zastosowanie będą miały reguły jurysdykcji określone w sekcji 2 rozporządzenia. Tytuł sekcji 2 mówi o „jurysdykcji szczególnej” rozumianej jako katalog zdarzeń prawnych, z którymi należy wiązać jurysdykcję sądu, gdy nie mają zastosowania sekcje 3-7. Na tym polega szczególność jurysdykcji, która ustępuje zasadom określonym w sekcjach 3-7, ale wyprzedza, wobec treści art. 5 ust.1, jurysdykcję ogólną z art.4 ust.1.

22. Art.7 pkt 5 stanowi wyraźnie, że osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim w sprawach dotyczących sporów wynikających z działalności filii, agencji lub innego oddziału - przed sądy miejsca, w którym znajdują się filia, agencja lub inny oddział.

23. Jednocześnie zauważyć należy, że G./S działa na terytorium Polski i jest wpisany do rejestru Komisji Nadzoru Finansowego jako notyfikowany w Polsce zakład ubezpieczeń państwa członkowskiego UE. Nie jest wprawdzie nadzorowany przez KNF, lecz przez jego odpowiednik w Danii (Finanstilsynet). Może to oznaczać, i sąd przychylił się do takiej interpretacji, że działa w Polsce przez „inny oddział” w rozumieniu art.7 pkt 5 rozporządzenia, tym bardziej, że interesy pozwanego na terenie Polski reprezentuje C. P., która przeprowadza likwidację szkody.

24. Sąd zwraca uwagę, że przyjęta przez pozwanego formuła funkcjonowania na rynku innego państwa członkowskiego poprzez dwie różne spółki, nie stanowiące oddziału w rozumieniu kodeksu spółek handlowych, może powodować trudności w określaniu podmiotu odpowiedzialnego za likwidację szkody i prowadzeniu procesu sądowego przeciw zakładowi ubezpieczeń². To zresztą powoduje liczne skargi zgłaszane do KNF skutkujące kontrolą przeprowadzoną przez Finanstilsynet, która wykazała liczne nieprawidłowości³.

25. Dokonując wykładni pojęć „filia”, „agencja” oraz „inny oddział” TSUE wskazał dwa kryteria określające, czy powództwo związane z działalnością takiego oddziału ma związek z państwem członkowskim. Po pierwsze, pojęcia te zakładają istnienie ośrodka działalności, sprawiającego wrażenie trwałości, takiego jak przedłużenie głównego przedsiębiorstwa. Musi ono posiadać kierownictwo oraz być wyposażone materialnie w sposób umożliwiający prowadzenie interesów z osobami trzecimi, tak by nie musiały one zwracać się bezpośrednio do głównego

przedsiębiorstwa (wyrok z dnia 18 marca 1981 r. w sprawie 139/80 Blanckaert & Willems, ECR 1981, s. 819, pkt 11). Po drugie, spór powinien dotyczyć działań prawnych związanych z zarządzaniem tymi podmiotami lub też zobowiązań podjętych przez nie w imieniu przedsiębiorstwa głównego, jeżeli mają one być spełnione w państwie położenia takiego podmiotu (wyrok z dnia 22 listopada 1978 r. w sprawie 33/78 Somafer, ECR 1978, s. 2183, pkt 13).

26. W ocenie sądu odsyłającego takie warunki spełnia spółka, której pozwany zlecił likwidację szkód. Stanowi ona samodzielny byt prawny (osoba prawna) i wyposażona jest w pełne kompetencje do działania ze skutkiem prawnym dla zakładu ubezpieczeń.

27. Nie do pogodzenia z celami rozporządzenia byłaby też sytuacja, gdzie podmiot obcy prowadzący działalność gospodarczą (tutaj konkretnie ubezpieczeniową) na terenie jednego z państw UE nie mógłby być pozwany przed sądem tego państwa. Jak stanowi motyw 76 preambuły Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) „w związku z rosnącą mobilnością mieszkańców Unii ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów jest coraz częściej oferowane transgranicznie. Celem zapewnienia dalszego właściwego funkcjonowania systemu zielonej karty oraz porozumień między krajowymi biurami ubezpieczycieli oferujących ubezpieczenia komunikacyjne właściwe jest, by państwa członkowskie mogły wymagać od zakładów ubezpieczeń, które oferują na ich terytorium ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów na zasadzie świadczenia usług, przystąpienia do biura krajowego oraz do funduszu gwarancyjnego ustanowionego w tym państwie członkowskim, jak również udziału w ich finansowaniu. Państwo członkowskie świadczenia usług powinno wymagać od zakładów, które oferują ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów, wyznaczenia na jego terytorium przedstawiciela, który gromadzi wszelkie niezbędne informacje związane z roszczeniami odszkodowawczymi i reprezentuje dany zakład”.

28. Natomiast zgodnie z art. 145 ust.1 zd.2 tej Dyrektywy „każda forma stałej obecności zakładu na terytorium państwa członkowskiego jest traktowana w taki sposób, jak oddział, nawet jeśli obecność ta nie przyjmuje formy oddziału, ale polega jedynie na posiadaniu biura zarządzanego przez personel zakładu lub przez niezależną osobę, która posiada, tak jak przedstawicielstwo, stałe upoważnienie do działania w imieniu zakładu”. Powyższe przemawia za traktowaniem C. P. za inny oddział pozwanego w rozumieniu art. 7 pkt 5 rozporządzenia.

29. Mimo wskazanych wyżej wątpliwości sąd odsyłający skłania się do pozytywnej odpowiedzi na wszystkie zadane pytania.

sędzia Artur Andrysewicz

1 postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z 16.05.2019 r., VIII Gz 70/19 - (...)

postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z 16.05.2019 r., VIII Gz 52/19 - (...)

postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z 13.06.2019 r., VI Gz 128/19 - (...)

2 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polska) w dniu 15 stycznia 2019 r. — (...) Sp. z o.o. w B. przeciwko G./S w K. – sprawa C-25/19 (2019/C 164/12): Czy art. 152 ust. 1 i 2 w związku z art. 151 dyrektywy 2009/138/WE i z motywem 8 rozporządzenia nr 1393/2007 należy rozumieć w ten sposób, że reprezentacja zakładu ubezpieczeń innych niż na życie przez wyznaczonego przedstawiciela obejmuje odbiór dokumentu wszczynającego postępowanie sądowe w sprawie o odszkodowanie za wypadek komunikacyjny?

3 (...)